

Maansa menettäneet.

Heitä on niin monta, monta ja he kulkevat suuret asiakirjapinkat kainalossaan ja hakevat. He hakevat *oikeuttaan*. Mitä kaikkea merkitseekään heille tuo sana! Se sana merkitsee heille elämän ihaninta unelmaa, joka on rikkoutunut, mutta jota he yhä ajavat takaa.

Heillä oli — ja nuo paperit todistavat sen — heillä oli isänkoti ja kontu. Siellä kasvoivat he maaelämän rauhassa. He muistavat, miten isä auran kurjessa vakoa asteli, kylvi siemenen, ja mikä ilo olikaan, kun korjattiin satoisa laiho. Äiti asteli pihapolulla, pirtistä aittaan meni, kantoi pöydälle maittavan aterian, kävi tarhassa lypsillä, vaahtoavaa maittoa lapsille jakeli, kirjusi kellervää voita.

Armaat olivat ne kotitanhuat tepastella, sopi siinä leikkiä lyödä ja kaikkea pani kekseliäs mieli yrittämään. Milloin kirmastiin kilpaa jänönpölkosten kanssa tai ajettiin nopsahyppyistä oravaa puusta puuhun. Tai järvellä vedeltiin ahvenia veneeseen, uida pulikoitiin. Entäpä sitten talvella, kun suksi luisti liukkaasti sinivarjoisilla hangilla. Hei vaan!

— — —

Mutta sitten sattui jotain, jotain, jonka muistokin vielä puistattaa. — Mitä se oli?

Nuo oikeuspaperit kertovat sen eri tavoilla. Oliko asia nyt niin, että vaari tuli kerran hyvin päissään kotio. Kuului olleen herrain kesteissä. Ja herrat tulivat sitten kerran papereineen ja todistivat, että talo oli heidän. — Äiti itki, isä kirosi. Kirosi ja vannoi.

Kuollut oli jo vaari. Isä rupesi hakemaan kauppaa rikki. Ja rikki se olisi mennytkin, jos olisi laissa pysytty. Mutta herrat olivat yhdessä juonessa. Kyllä ne konstinsa osasivat ja aina keinon keksivät. Kului siihen isältä omaisuus. Uupui taisteluun vankka mies ja — kannettiin kerran kirkkomaalle. Äiti eleli lasten kanssa työtä tehden ja raataen, mutta aina olivat he kunnan ukkojen mielestä „armoilla.”

Kasvoi poika, yleni rotevaksi työmieheksi ja joutui mailmalle. Kuihtui tosin pian sen tehtaitten jauhinmyllyissä, mutta oppi myös jotain. Oppi näkemään sen, että vääryydellä oli heiltä isän koti viety. Rupesi vieläkin oikeutta hakemaan. Haki alioikeudet, hovit ja senaatit. Paljon kului rahaa, mitä vain säästetyksi, omasta ja lasten suusta temmatuksi, sai. Mutta jotain vikaa siinä aina oli. Alusta piti taas alkaa. Ja papereita täyttyi ja tuomioita luettiin. „Koska” ja „kuin”, „sittenkuin” ja „niin”, mutta — maa ja mantu olivat ja pysyivät vierailia.

— — —

Vai niinkö oli asia, että äiti oli kuollut ja emintimä tullut. Ja isän kuoltua oli sitten löytynyt jokin paperi, jota testamentiksi sanoivat, ja joka kuului määränneen, että se sisarpuoli ja sen mies kaiken saivat. Ja myivät „puulaakille.” Ja „huudolle” joutui poika sisarineen. Mutta varttuipa siitä mieheksi, ja niin „mettäpöllö” kuin olikin, sai sentään ihmisten puheista sen veran haisua asioista, että ymmärsi hänen perintöään toisten tuhlailevan. Ei antanut enää se ajatus rauhaa. Yötä päivää, työssä ja kotona, kylillä ja kirkossa se ajattelutti ja aivoja kiersi. Unissakin se esille tuli. Näki hän isän, näki äidin, näki kotipellon ja sitä lähenevän tuhoisan laivan. Ja siellä olivat ne tilananastajat, äitipuolet y. m., kylän kauppias ja puulaakin herrat.

Ja hän lähti „korkealta oikeudelta” hakemaan isänsä laillista perintöä. Paljon siinä paljastuikin. Väärät olivat testamentin todistajat, petoskauppoja oli tehty. Vallesmannivainaakin siihen kiertyi. Mustia jälkiä. Mutta — minkäs sille mahtoi, vanhentunut oli asia. Ei enää kuulunut laki auttavan.

Yritti sentään. Kaupungin herrat, ne herrassyötingit, saivat rahoja ja lupasivat ajaa. Ajoivatkin. Ja olisi eräskin konsuli tuhansia sopiaisiksi maksanut. Mutta asianajaja kielsi sopimasta. Enemmän lupasi hankkia. Miksei

hankkinut, mikä tuli väliin, kun kesken jätti? — Lienevätkö herrat vetäneet juoneensa! Taisivat tuhannet kelvata.

Vuodet kuluivat ja paperikasat kasvoivat. Mutta kun oli jo satoja maksanut se juttu, velkaakin oli tehty, niin yrittäähän sitä piti. — Ei vaan tilaa kuulunut.

— — —

Niinkö oli asia vai näin. Vai oliko muulla tavoin. Sama oli lopputulos: oikeutta ei löytynyt, laki ei turvaa antanut.

Silloin musteni mieli, oudosti kouristi sydänalaa. Toivottomuus tuli kuin synkeä yö, ja vaikka sitä yhä yrittää, niin ei enää itsekään siihen usko. — Jumalastakaan ei apua ollut.

Jokaiselle hän vaan sitä asiaa toimittaa, ketnet tapaa; juurta jaksain todistaa ja tahtoo papeista selittää. „Löylynlyömäksi” jo ihmiset sanovat. Hän vain hymyilee. Hänestä se on niin omituista ja outoa. Oikeus on ihan varmaan hänen puolellaan. Selvähän se on. Mutta oikeuttaan ei hän saa. Ei saa käräjiltä, ei hovista eikä senaatista. Prokuraattorista hänet ajetaan pois, kun yhä uudelleen tulee ja lopuksi seisoo hän eduskunnan parvekkeella ja sanoo: „minulla olisi jotain sanomista johtokunnalle.” Mutta ulos talutetaan sieltäkin! — — eivät auta jumalat, ei ihmiset!

— — —

Heitä on monta, niin monta. Ja kuka heidän romaaninsa kirjoittaa, hän kirjoittaa Suomen kapitalismin nousukauden historiaan sen mustimpia lehtiä. Ja verellä ovat ne rivit täytettävät, kyynelten ja hien tuhrimalla verellä. Se „edistysaskel” tuli kalliiksi tälle kansalle, — kuten muillekin kansoille. Kuinka monta ihmistäimeä, joista oli määrä tulla vereviä nuorukaisia ja punaposkisia impiä, voimakkaita isiä ja terveitä äitejä, kuinka monta polkikaan se lokaan, imi elämän veren kuiviin ja antoi sijaan riittämättömän ravinnon väritöntä nestettä ja viinan hulluttavaa myrkkyä. Taudit ja turmelus sen tietä koristavat ja vihan punanen väri välkkyi silmissä, kun sitä ajattelee. Kosto, kosto, kohoo huuto huulille. —

Ja kosto, se on sosialismi.

Se ottaa pois herroilta teidän isältänne petkutetut tilat, te onnettomat, kuihtuneet, kurjat. Älkää uupuko, te epätoivoon syösty. Jos ei autakaan teitä herrain laki eikä herrain oikeus, niin auttaa teitä järjestyneen työväen toverijoukko. Me olemme kaikki konnulta syöstyjen isien poikia tai pojanpoikia. Ja me otamme haltuunme — kansan haltuun — isien maan ja kaiken, mikä sen kamaralla tervettä hedelmää kantaa. Me luomme oikeuden yhteiskunnan!

23, 3, 08.

